

forskjellige bonitet. En mosemyr og en muldmyr, en »myrfibelmyr« og en god græsmyr faar efter opdyrkningen ikke sjelden den samme behandling. Og en nybrudt myr og en gammel, velbrugt vil man saa altfor ofte give samme traktement.

Det er vistnok saa, at alle myrer er taknemmelige for tilførsel af ler, grus og kalk, og gjødsling med fosforsyre og kali vil altid være nødvendig, omend i noksaa forskjellig mængde og forhold. Men hvad der specielt ikke tages fornødent hensyn til, er myrernes forskjellige behov for kvælstof.

Det er blevet en »folketro«, at myrerne behøver lidet eller helst intet kvælstof, undtagen til næpeavlinger, — alle myrer, uden synderlig undtagelse. Hvor denne forkjerte opfatning er kommen fra, er ikke godt st sig; maaske vore landbrugsautoriteter tildels har taget for smaa reservationer. Sikkert er det, at den tildels har gjort adskillig skade.

I almindelig praksis vil det vise sig, at det kun er de dybe, vel-formulnede myrer, godt bearbejdede og kalkede, der som regel giver lidet udslag for tilførsel af kvælstofgjødning.

De almindeligste myrer vil derimod som oftest være meget taknemmelige for kvælstofgjødning, særlig i de første aar efter opdyrkningen, og ogsaa ældre myrer med grundt madjordlag, hvoraf de lettest tilgængelige muldemner ved kalkning og fosforsyrekaligjødning er udpinte, vil økonomisk kunne tilføres kvælstof.

Mængden maa selvfølgelig være forskjellig efter myrens beskaffenhed og brug; men paa nydyrkede myrer vil man som regel fordelagtigt kunne tilføre fuld mængde af alle tre næringsstoffer foruden jordforbedringsmidler.»

Derefter aftrykker tidsskriftet beretningen om forsøget efter »Meddelelserne«.

OM STOKKEVANDETS UDTAPNING

AF LANDBRUGSINGENIØRASSISTENT K. SOMMERSCHIED

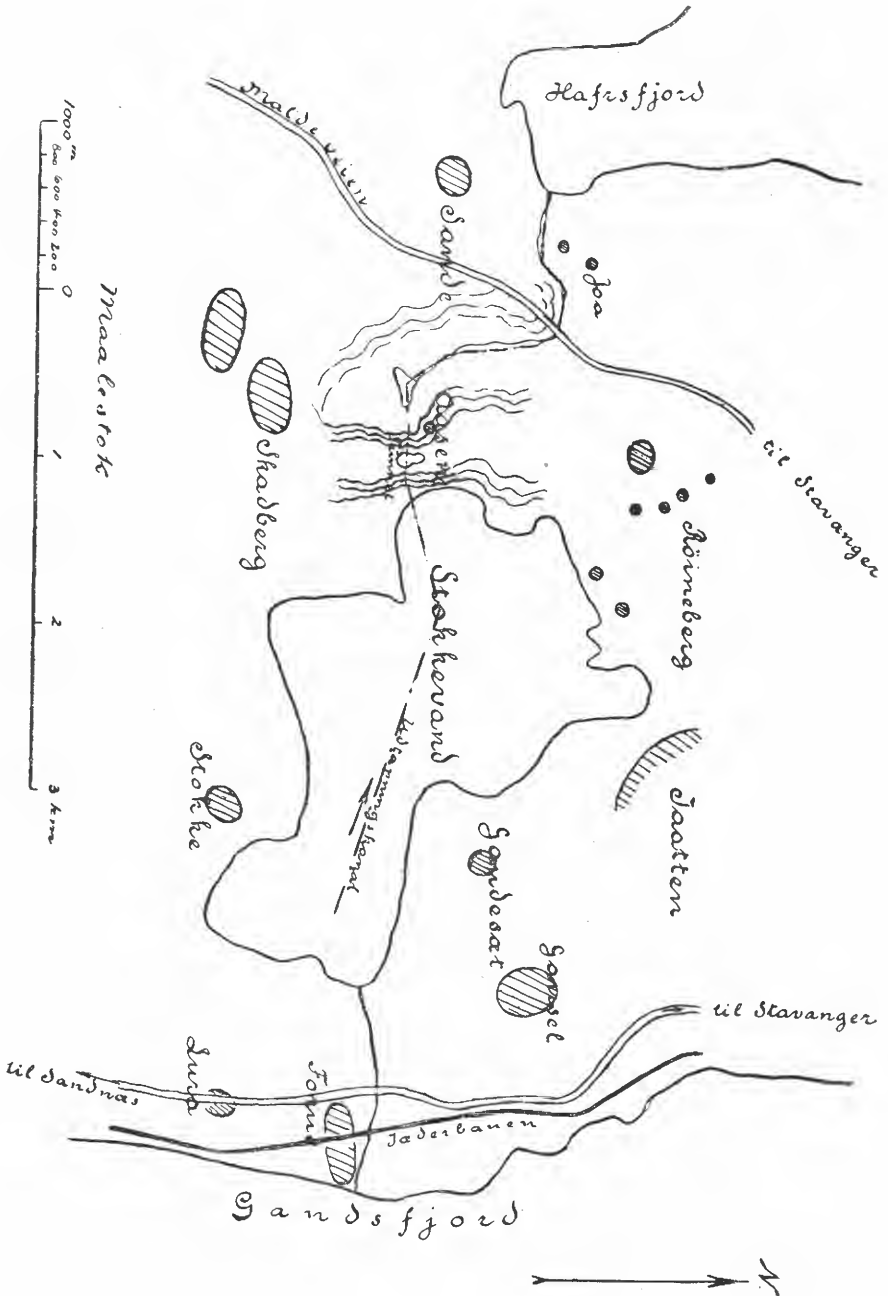
STOKKEVANDET ligger paa Jæderen, omtrent midt imellem Hinna jernbanestation og Sandnæs, paa den her omtrent 6 km. brede landtunge mellem Gandsfjorden og Hafrsfjord. Det ligger paa grænsen mellem Hetlands, Haalands og Høilands herreder og har sit afløb til Gandsfjorden ved gaarden Forus. Hosstaaende kartskisse viser beliggenheden samt de tilstødende gaarde.

Det er nu mange aar siden, at den tanke først blev fremsat at faa istand en udtapning af dette grunde vand, hvorved et betydeligt landomraade vilde indvindes, og i 1891 blev der efter anmodning af de interesserede grundeiere af landbrugsingeniør *Grimnes* udarbejdet

plan for udtapningen. Foretagendet blev dog dengang ikke fremmet, idet anlægsudgifterne, sammen med udgifterne til ekspropriation af nogle møllebrug ved Forus, kom op i saapas store beløb, at man for det første afskræmtes fra at tage fat. Men de store og øiensynlige fordele, som her kunde vindes, har man dog ikke kunnet glemme. Sagen blev atter optaget til behandling, og man er da endelig efter flere aars drøftelser og forhandlinger kommet saa langt, at der er opnaaet fuld enighed mellem de interesserede gaardbrugere om at fremme arbeidet, hvortil der paa ansøgning er bevilget et statsbidrag, og arbeidet er nu i vaar igangsat.

Efter den først udarbejdede plan, som forøvrigt ikke gik ud paa en saa fuldstændig udtapning, var det meningen at føre udtapningskanalen ud til Gandstjorden, hvor vandets nuværende afløb er; men da planen atter blev optaget til fornyet overveielse for nogle aar siden, undersøgte efter initiativ af landbrugsingeniøren et alternativ, som gik ud paa at føre afløbet vestover til Hafrsfjord, og da dette alternativ viste sig at frembyde mange fordele fremfor den oprindelige plan, blev det valgt. Jeg skal her give en kort beskrivelse af planen, og hvorledes arbeidet tænkes udført.

Stokkevandet har et fladeindhold af ca. $4 \text{ km}^2 = 4000$ maal, og dets flade ligger 12 m. over havet. Bunden er flad og slet og dybden for det meste kun 1,5—2,5 m. Store partier af vandet er grundere, og kun paa faa steder ligger bunden saa dybt som 3 m. under vandfladen. Bundens beskaffenhed er vekslende. I østre del af vandet er der grus og ler med et mere eller mindre tykt dække af slam. I vandets vestre del bestaar den for det meste af dybe lerlag. Dertil paa-træffes ofte mere og mindre tykke lag af myrjord i overfladen. Ved tørlægning vil antagelig den største del af vandbunden danne godt dyrkningsland, og desuden ligger der dels omkring bredderne og dels paa gaardene Joa, Aasen og Skadberg, hvor kanalen føres nedover til Hafrsfjord, store myrstrækninger, som ved udtapningen vil faa betydelig værdi, dels som dyrkningsland og dels som torvskur. I det hele vil der ved dette arbejde tørlægges og indvindes henimod 5000 maal jord. Udløbskanalen føres fra Hafrsfjord, under Maldeveien og igjennem det lige søndenfor gaarden Aasen liggende tjern, som bliver helt udtappet, og hen til den paa kartet aflagte fjeldknaus. Igjennem denne føres den i en 320 m. lang tunnel og videre hen til vandet, hvor den graves tværs igjennem hele vandbunden til henimod vandets østre ende — se kartet. Imellem Maldeveien og den omtalte fjeldknaus vil den faa en dybde af fra 2—4 m. Tunnellen gjennem fjeldet skal sprænges med en bredde af 2,5 m. og en høide af 2 m., og østenfor fjeldknausen bliver den 6 m. dyb. Idet den føres ind i vandet bliver dybden 5,50 m. under vandfladen, og igjennem vandbunden bliver den for det meste 2—2,50 m. dyb under samme. Det kunde synes underligt, at man har valgt den længere linje for udtapningskanalen ud til Hafrsfjord, hvor man ogsaa bliver nødt til at sprænge den for omtalte tunnel; men man

bestemte sig dog hertil af mange grunde. For det første var der, ogsaa om man skulde gravet kanalen østover til Gandsfjorden, mange vanskeligheder at overvinde. Den maatte da nemlig føres i stor dybde (ca. 6 m.) baade under jernbanen og landeveien, og man vilde faa en skjæring i jord og grus i 5 à 6 m. dybde, paa en længde af omtrent $\frac{1}{2}$ km. Dertil kommer, at man i denne lange skjæring sandsynligvis vilde paa-træffe kviksand i dybden, hvad der kunde have medført rent uberegnelige vanskeligheder og omkostninger. For det andet vil kanalen ved at føres ud til Hafrsfjord faa fald vestover gennem den 3 km. lange vandbund, og da vandet har sin største dybde i vestre ende, vil den altsaa paa dette stykke kunne graves med det naturlige fald, istedetfor omvendt, hvad der paa en saa stor længde er en betydelig fordel. Og da der endelig heller ikke efter de anstillede omkostningsberegninger gaar nogen nævneværdig forskjel paa overslagssummen, enten man valgte linjen til Hafrsfjord eller Gandsfjorden, blev førstnævnte valgt som den heldigste.

Omkostningerne for selve arbeidet er beregnet til 65 000 kr., og lægges hertil udgifter til ekspropriation og andet, kommer man antagelig op i 80 à 85 000 kr. Man er nu i fuld gang med arbeidet, idet man først og fremst vil se at faa sprængt færdig den omtalte, forholdsvis lange tunnel gennem fjeldet samt afløb for vandet fra samme og ned til Hafrsfjord. Man har derfor arbeidet sig en synk ned paa begge sider af fjeldet i den forønskede dybde, og sprængningen fore-gaar fra begge ender med dag- og natskift. Tunnellen vil forhaabentlig blive færdig i løbet af næste sommer, og man vil da kunne tage fat paa den videre gravning og op igennem bunden.

Dette udtapningsarbeide vil, saavidt vides, blive det største i sit slags, som har været udført her i landet, og det maa da ogsaa ansees som overmaade betydningsfuldt og lønsomt. Ikke alene bliver den tør-lagte strækning særdeles stor, som allerede nævnt henimod 5000 maal jord, men den faar ogsaa en overmaade fordelagtig beliggenhed, omtrent 5 km. fra Sandnæs og 10 km. fra Stavanger samt i et distrikt, hvor udnyttelsen af jorden i form af rydning og opdyrkning til ager og eng drives i en maalestok, som for tiden vistnok intet andet steds i landet. Paa østre side gaar hovedveien mellem Stavanger og Sandnæs forbi, og ved siden af denne jernbanen, som her har et stoppested, Forus. Paa vestre side gaar Maldeveien, hovedaaren for trafikken udover i Haaland, og lige i nærheden ligger Haalands meieri. Priserne paa udyrket, dyrkbar jord har været helt oppe i 50 kr. pr. maal, og disse priser vil vel snarere stige end synke. Der har allerede nu skeet salg af dele af det land, som endnu ligger under vand, og der har været betalt op til 12 kr. pr. maal + omkostningerne for tørlægningen, som maatte falde paa vedkommende stykke. Det tørlagte land vil efter al sandsynlighed i løbet af forholdsvis faa aar blive opdyrket, og da de fleste gaardbrugere omkring Stavanger og Sandnæs finder, at det lønner sig bedst at drive en eiendom paa ikke mere end 70—80 maal

jord, saa vil der altsaa paa denne flade kunne opstaa indtil 60 nye gaarde, eller der vil vokse op en hel ny bygd der, hvor nu vandet ligger.

MYRSAGEN OG UNGDOMSSAGEN

ØVREBØ UNGDOMSLAG pr. Kristianssand S. har faaet løfte om en myr til opdyrkning. Myren ligger lige ved Stallemo skolehus og kjøreveien. Den tilhører gaardbruger Niels Jensen Liane og blev i sommer undersøgt af myrselskabets sekretær. Den viste sig at være en god dyrkningsmyr — en noget formuldnet græsmyr — med et areal af 6 à 8 maal og dybde indtil 1,5 m. Dybden er forøvrigt variabel og et steds ligger grus lige i dagen. Myren kan afgrøftes uden store omkostninger.

Den vil blive overladt ungdomslaget for en pris af 50 kr. til eie, eller eventuelt gratis mod at den falder tilbage til eieren om 10 à 14 aar.

Det er da meningen at ungdomslaget skal opdyrke myren og derved gjøre propaganda for myr- og jorddyrkning.

I tilslutning hertil meddeles efter »*Bondevennen*« følgende: »*Ulviks ungdomslag*« fortjener at blive erindret med nogle linjer i et landmandsblad i disse dage, bl. a. fordi dets eksempel kanske kunde smitte videre udover — til ære for ungdommen og til nytte for den enkelte og landet.

Efter initiativ af gartner Moen mødtes forleden dag mellem 20 og 30 af bygdens ungdom med hakke og spade til en dags arbeide med veritabel jordbrytning hos en mand, som netop holder paa at rydde sig en husmandsplads.

Arbeidet gik med liv og lyst — og sang indimellem. Man formeilig kappedes om at udføre meget arbeide, og før dagen var slut, var der ryddet tilstrækkelig til behovet for første vaarvinne, ligesom der blev sten nok til husmur.

Hvad er derved opnaaet? Alle mandens betæneligheder og de mørke udsigter forsvandt med ét. Det tyngste stadium var over. Der er mod til fortsættelsen. De deltagende har en rigelig betaling i glæden over at ha gjort en god gjerning, i følelse af mandsmod og moralsk vinding i mange henseender.

Saadant tiltvinger sig respekt hos alle brave mennesker.

Der er paatænkt en »*jordbryterdag*« som fast post paa lagets program i fremtiden. Der er mange, som gjerne vilde ha lidt hjælp.

Og jeg haaber, mange ungdomslag vil følge eksemplet. Her er sædejord nok!